

שבת צג

משה שווערד

1. שפת אמת על שבת דף צב/ב

במשנה המוציא ככר לר"ה חייב. לכאורה קשה מאי קמ"ל. וי"ל משום דתני בתר הכא לחלק בשנים שהוציאו בין יכול א' להוציא ובין לא יכול כו', קמ"ל דביחיד שהוציאו אף שהי' משקל ככר שבאמת אינו יכול וצריך שנים. אלא שנתגגע וגררו שלא כדרך יותר מכחו אעפ"כ חייב ולא אמרינן דהוי שלא כדרך המוציאין משום דבעת הצורך אדם מוציא בכל אופן שיכול כו"ל:

2. ספר שערים מצויינים בהלכה

בעשותה העושה את כולה ולא העושה את מקצתה. הקשה בתפא"י (פ"א בועז אות ד) לר"ל דחצי שיעור מותר מה"ת, הרי כתיב "בעשותה" בעושה כולה ולא מקצתה, ומדמיעטו מקרבן ש"מ דחייב, עי"ש. וראיתי בשואל ומשיב (מהד"ת ח"ד סי' קכ) דלא קשה דשאני חצי שיעור דכל דלא חזי לאצטרופי ס"ל לר"ל דאינו אסור כלל מה"ת, אבל כאן עשו כל המלאכה, רק שעל ידי שניהם נעשה, וכל שזה יכול זה יכול שפיר עשו כל השיעור, ובה אף ר"ל מודה.

3. שפת אמת על שבת דף ב/א

במשנה: שניהם פטורין לכאורה נראה דמ"מ אסור מן התורה כמו כל חצי שיעור בפרט העוקר דחזי לעשות גם הנחה. וכן ה"א אפשר לפרש הא דאמרי' בגמ' פטורי דאתי לידי חיוב חטאת קא חשיב משום דמדאורייתא אסור. ודלא אתי לחטאת כגון הנחה לפי' רש"י דמה"ת מותר לא חשיב. אכן מרש"י משמע וכ"כ הרא"ש בהדיא דרק מדרבנן אסור. וגם בכל שיעורי דשבת לא מצאתי מפורש בגמ' שיהי' איסור תורה בפחות משיעור משום דחזי לאצטרופי. [1] וי"ל דדוקא באיסורי אכילה ח"ש אסור מקרא דכל חלב [כמ"ש בשו"ת ח"צ (סי' פו) אכן ברש"י לקמן (עד). מבוואר דגם באיסורי שבת ח"ש אסור מה"ת. ובלח"מ (פכ"א מה' שבת) דבח"ש איכא עשה וביה"ש תשבות. ועי' במל"מ (פי"ח מה"ש) ובפרמ"ג (בפתיחה ובריש (סי' ש"א) מ"ש מדברי הטור שם] [2] מיהו נראה דהכא לא מיקרי חצי שיעור אלא חצי מלאכה ולא נאסר זה כלל. משא"כ לחצי כזית חלב דאיסור הוא וחסר השיעור. ובלשון הרמב"ם (פי"ב מה"ש ה"ט) משמע דעקירה בלבד או הנחה. דינו כחצי שיעור ע"ש. [שהביא הכל בבבא אכת] וב"מ קצת בשור (סי' שמז). ולשון הסמ"ג (לאיון ס"ה) צ"ע בזה:

4. תוספות מסכת שבת דף צג עמוד א

חד למעוטי זה עוקר וזה מניח - וזה כתב אות אחת ובה חבירו וכתב אות שניה לא איצטריך קרא אלא אהוצאה דה"א אהכנסה ואהוצא' הוא דקפיד רחמנא וליחייב אפי' בלא הנחה.

5. תוספות הרא"ש מסכת שבת דף צג עמוד א

חד למעוטי זה עוקר וזה מניח. אבל לכותב אות אחת ובה חבירו וכתב אות שניה לא איצטריך קרא למעוטי דלא דמי עושה חצי שיעור לשנים המתעסקין בשיעור שלם.

6. תוספות מסכת שבת דף צג עמוד א

ה"ג - ורבי שמעון יחיד שעשאה בהוראת ב"ד לא צריך קרא ול"ג ר"ש לטעמיה דאמר יחיד שעשאה בהוראת ב"ד חייב כדפירש בקונטרס דהא תנן בהדיא בפ"ק דהוריות (ד' ג.) הלך ועשה על פיהן בין הביאו כפרתן בין לא כו' ר' שמעון פוטר ומפרש טעמא תולה בב"ד אנוס הוא.

7. תוספות הרא"ש מסכת שבת דף צג עמוד א

ר' שמעון לטעמיה. פירש"י דאמרינן במסכת הוריות יחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב, וליתא דהא תנן בהדיא בפרקא קמא דהוריות הלך היחיד ועשה על פיהם בין שהביאו כפרתן בין שלא הביאו ר' שמעון פוטר ומפרש טעמא בגמרא קסבר תולה בב"ד אנוס הוא, הילכך נראה דגרסינן ר' שמעון סבר יחיד שעשה בהוראת ב"ד לא צריך קרא.

8. תוספות מסכת שבת דף צג עמוד א

אמר מר זה יכול וזה אינו יכול - נראה לר"י דהאי אינו יכול היינו אפ"ל בעל כח הרבה אלא שהוא נושא הקורה בענין זה בכי האי גוונא שאלמלא אחר לא היה יכול לנושאה לבדו כגון באצבע או תופשה בענין זה שאינו יכול לנושאה לבדו דמה לנו לכחו כיון דהשתא מיהא אינו יכול לנושאה.

9. רש"י מסכת שבת דף צג עמוד א

וחד - יתורא למעוטי אף על פי דעבדי כי הדדי, דהאי עביד כולה והאי עביד כולה, ומיהו, זה יכול וזה יכול - הוא דממעטי, [1] דלאו אורחיה למעבדה בתרי.

10. חידושי הרמב"ן מסכת שבת דף צג עמוד א

הי מינייהו מחייב. יש שואלין כאן פשיטא דמאן דיכול מחייב דהיאך אפשר לומר שזה שיכול פטור וזה שאינו יכול חייב, ותו רב המנונא היכי ס"ד לחייב המסייע ולפטור העושה, ומפרשי לה דה"ק מדקאמרת דברי הכל חייב ש"מ חד מיחייב, הי מינייהו מחייב טפי, וא"ר חסדא זה שיכול, דזה שאינו יכול מאי קא עביד דודאי בטל הוא כחו שלו אצל היכול, ואע"פ שחייב ר' יהודה זה אינו יכול וזה אינו יכול הכא לא, ורב המנונא אמר לעולם אימא לך לר"י האי נמי מחייב משום דמסייע, כדמחייב בזה אינו יכול וזה אינו יכול ואמר לו מסייע אין בו ממש כיון שהאחר יכול, אבל זה אינו יכול וזה אינו יכול שניהן עושין ואין אחד מהם נקרא מסייע אלא עושה מעשה, [2] וה"ר משה ב"ר יוסף ז"ל פ"ה מינייהו מחייב אותו שיכול שהוא עושה עיקר מעשה, או אותו שאינו יכול שעושה בכל כחו ומחייבין ליה ומדמי' ליה לזה אינו יכול ולזה אינו יכול, והיכול לפטור מדמי' ליה לזה יכול ולזה יכול, ופשיט רב חסדא זה שיכול חייב שהוא עיקר, ואקשי ליה רב המנונא אדרבה זה שאינו יכול מאחר שמסייע ועושה בכל כחו ומדמינן ליה להא דאמרינן, ושני ליה מסייע אין בו ממש אבל שניהם מודים רב חסדא ורב המנונא שאינו חייב אלא האחד כפי לשון הברייתא, וזה לשון הרב שמצאתי בחדושו, ואין הטעם שאמר שאינו יכול חייב שעושה בכל כחו מחזור, [3] אלא הטעם בזה אינו יכול וזה אינו יכול שהמלאכה כולה תלויה בכל אחד.

11. ספר שערים מצויינים בהלכה

ועי' בפנ"י דבכל איסורים שבתורה אף שנים שעשו חייבים, ומוכיח כן מגמ' זבחים (קח.) דשנים שאחזו באבר אחד והעלו בחוץ חייבין. ובשור"ת באר יצחק שם (ענף ז) כתב דלהטעם שפרש"י (ד"ה וחד) דלאו אורחיה למעבדה בתרי, פשוט הוא שהטעם הוזה לא שייך בשאר איסורין. וכן לפי הטעם (ד"ה	ועי' במנ"ח (מצוה טו) דדוקא גבי שבת דיש גזירת הכתוב (ויקרא ד-כז) "בעשותה", וילפינן דזה יכול וזה יכול פטורים, אבל לענין הוצאת בשר מהפסח שנים שהוציאו חייבים דאין לנו קרא לפטור, ובהערות ציין לשור"ת הרשב"א (סי' כח) דרק בשבת ובזבוב אמרינן האי דינא.
---	--

12. שו"ע אורח חיים - סימן קפג

(ד) מקבלו בשתי ידיו, וכשמתחיל לברך נוטלו בימינו, ולא יסייע בשמאל: הגה - והיינו דוקא שלא תגע השמאל בכוס, אבל אם נותן השמאל תחת הימין, לסייעה, מותר (ב"י בשם שבולי הלקט). ומגביהו מהקרקע טפח, אם הוא יושב על גבי קרקע; ואם הוא מיסב בשלחן, מגביהו מעל השלחן טפח; ונותן בו עיניו שלא יסיח דעתו: הגה - ועל כן אין לוקחין כוס שפיו צר, שקורין גלוק קלא"ז, לברך עליו; ומשגרו לאשתו שתשתה ממנו:

13. חידושי הרישב"א מסכת מכות דף כ עמוד ב

במסייע ודברי הכל. פירש"י ז"ל שמזמין לו השערות, ואיכא דקשיא ליה הא דאמרינן במס' יו"ט (ביצה כ"ב א') לענין מיכחל כותי לישראל ביו"ט וישראל עמיץ ופתח דמסייע אין בו ממש, ולא קשיא, שאין כל המסייעין שוין דמסייע דהתם אין בו ממש שדרך העין למעמץ ומפתח קצת אבל הכא סיוע גדול הוא כשמזמין לו עצמו בשערן, וכש"כ לפירוש רבינו מאיר ז"ל שכתבנו לעיל דבלאו מסייע יש בו לאו ולא בענין סיוע אלא כדי שיהא בו מעשה ללקות עליו, דבמעשה כל דהוא סגי להא, כדאמרינן בעלמא עקימת פיו או עקימת קומה הוי מעשה, וכן פירש הוא ז"ל.

14. שיטה מקובצת מסכת ביצה דף כב/א

מסייע אין בו ממש. ואף על גב דהתם במסכת מכות אמרינן גבי הקפה דיש בו ממש ענינו לפי מקומו היכא שהוא יכול בלא סיוע חברו אמרינן אין בו ממש. והכא אף על גב דלא אפשר למכחל אלא בדעמיץ ופתח מכל מקום לא מוכחא מלתא דבלאו כחל נמי אורחיה למעמץ ומפתח. והתם במכות אי אפשר בלא סיוע חברו ונראה מתכוין לסייעו:

15. תוספות מסכת שבת דף צג עמוד ב

אמר מר זה יכול וזה יכול רבי מאיר מחייב איבעיא להו כו' - תימה לר"ח דאמאי בעי לה אליבא דרבי מאיר ומצי למיבעי בזה אינו יכול וזה אינו יכול אליבא דר"י דקיימא מתני' כוותיה ונראה דגירסא זו טעות וגרסי' אמר מר זה אינו יכול וזה אינו יכול ואומר ר"י דאין למחוק הספרים משום זה דהא דלא נקט זה אינו יכול כו' משום דאין רגילות באין יכול שלא יהא בו שיעור לכל א' ועל גי' ר"ח קשה לר"י דמאן דבעי שיעור לזה ולזה אטו מי לא שמיע ליה מתני' דמייתי בסמוך לא יכול אחד לנעול ונעלו שנים חייבין אבל לגיר' הספרים דפליגי בזה יכול וזה יכול איכא למימר דבאין יכול מודו כולהו דשיעור אחד לכולן ומאן דמייתי סיעתא מצבי שנכנס לבית אין נראה לו לחלק בין שניהם יכולין לאין יכולין ומיהו לגי' ר"ח איכא למימר דמאן דבעי שיעור לכל אחד יאמר דצבי שנכנס לאו דוקא אחד אלא כלומר שנים.

16. תוספות מסכת שבת דף צג עמוד ב

ואמאי ליבעי שיעור טביחה כו' - אבל מגבנו דרישא לא מצי למיפרך דהתם לא בעי שיעור דתשלומי כפל נוהג בכל דבר ובכל שהוא.

17. תוספות מסכת שבת דף צג עמוד ב

דילמא דאית ביה כדי לארוג מפה לזה כו' - והא דלא נקט קנה דעלמא לאשמעינן דאע"ג דאין רגילות לארוג שתי מפות בקנה אחד אם יש שיעור לארוג מפה לזה ולזה חייב.

18. רישב"א על מסכת עירובין דף צז/ב

שם אלא אמר רבא הכא במאי עסקינן כו' פירוש כגון שהיו מן הנהרות או מן המעינות דכיון דניידי לא קנו שביתה דבטלה חבית לגבי מים כדתנן את החי במטה פטור אף על המטה שהמטה טפלה לו פרש"י ז"ל ורבנן פליגי ס"ל דלא בטלה ותקשה הראב"ד ז"ל דהא בהדיא תנן התם המוציא אוכלין פחות מכשיעור בכלי פטור אף על הכלי שהכלי טפלה לו את החי במטה פטור אף על המטה ולא אשכחן לרבנן דפליגי בהא התם. ותירץ דכי אמרי' דבטל כלי לגבי אוכלין ואפילו כשהם פחות מכשיעור (בכלי פטור אף על הכלי שהכלי טפלה לו את החי במטה) כגון שהאוכלין דבר חשוב מן הכלי כי החי כמו כן חשוב מן המטה אבל חבית שחשובה יותר מן המים אמרו רבנן דלא בטילה לגבי מים ואין זה מחוור דאם איתא התם הוה להו לפרושי ולאפלוגי במלתא דהא ודאי כיון דקתני התם והמוציא אוכלין פחות מכשיעור באוכלין ול"נ דרבנן סברי דנהי מדינא דאורייתא בטל כלי לגבי אוכל שלא חייב הכתוב בהוצאת שבת אלא על דבר שעיקר הכוונה בהוצאתו אבל לענין תחומין בכלים נמי גזרו רבנן דהתם נמי פטור אבל אסור הוא:

19. רמב"ם יד החזקה - הלכות שבת פרק יח

(כח) המוציא פחות מכשיעור אע"פ שהוציאו בכלי פטור שהכלי טפלה לו ואין כוונתו להוצאת הכלי אלא להוצאת מה שבתוכו והרי אין בו כשיעור לפיכך אם הוציא אדם חי שאינו כפות במטה פטור אף על המטה שהמטה טפלה לו וכן כל כיוצא בזה המוציא קופת הרוכלים אע"פ שיש בה מינין הרבה ואפילו הוציאן בתוך כפו אינו חייב אלא אחת שם הוצאה אחד הוא.

[השגת הראב"ד - המוציא פחות מכשיעור אע"פ שהוציאו בכלי פטור א"א בירושלמי (פ"י ה"ה) מפרש כהלין תותים שהן צריכים לכלים]:

20. מגיד משנה הלכות שבת פרק יח הלכה כח

[כח] המוציא פחות מכשיעור וכו'. משנה (שם צ"ג): המוציא אוכלין פחות מכשיעור בכלי פטור אף על הכלי מפני שהכלי טפלה לו את החי במטה פטור כו' מפני שהמטה טפילה לו. ובהשגות א"א בירושלמי מפרש כהלין תותים שהן צריכים לכלים עכ"ל. ואיני רואה כן דרך גמרתנו אלא כל מידי דמבטל ליה לגביה אע"פ שאינו צריך לו פטור. והכין משמע בהדיא פרק נוטל (שם קמ"א)

21. ספר קובץ שעורים ח"א - מסכת ביצה דף לז/א

(עג) ובעיקר הד דנא, דהמוציא אוכלין בכלי פטור על הכלי, משום דהוי טפל, וזה אפילו לר"י דמשאצל"ג חייב, מ"מ בטפל פטור, והנה יש להסתפק בהא דחייב לר"י במלאכה שאצל"ג כגון בחופר גומא ואין צריך אלא לעפרה, היכא דלא הוי מקלקל, איך הדין היכא דאין צריך כלל אפילו לעפרה, מי נימא דגם ר"י מודה דבעינן שיהא איזה צורך במלאכה, רק דלא בעינן שיהא הצורך לגופה, או דר"י סבר דלא בעינן צורך כלל, ולפי' ראשון, דגם ר"י סובר דבעינן שיהא איזה צורך אפשר לפרש, בהא דטפל פטור, דצורך טפל לא חשיב צורך. אבל אי נימא, דגם בשלא לצורך כלל חייב לר"י, א"כ מ"מ פטור בטפל, וצ"ל דבטפל גוף המעשה בטילה לגבי העיקר וכמאן דליתא דמיא, ונ"מ גדולה משני הפירושים, דלפירוש ראשון פטורא דטפל אינו שייך אלא במלאכות שבת, דבעינן מלאכת מחשבת, ולא בשאר איסורין, אבל אם נאמר דבטפל גוף המעשה כמאן דליתא אפשר לדון כן גם בשאר איסורין. והנה בתחומין נראה, דלא בעינן מלאכת מחשבת, דאיסור תחומין הוא איסור בפני עצמו, ואינו מטעם מלאכה, דהא חזינן ביו"ט דלא הותר איסור תחומין לצורך אוכל נפש, ומ"מ פטורא דטפל איכא גם באיסור תחומין, וא"כ בפטורא דטפל אין הטעם משום דהוי שלא לצורך, אלא דמעשה הטפל כמאן דליתא וזה שייך גם לענין תחומין, אלא דאכתי תיקשי היא גופא מנ"ל לגמ' להוכיח מהוצאה לתחומין, דילמא טעמא דהוצאה משום דבעינן צורך וצורך טפל לא חשיב צורך, אבל בתחומין לא שייך ה"ט, דלא כתיב מלאכת מחשבת גבי תחומין, וי"ל דהוכחת הגמ' מר"י דמשאצל"ג חייב, ובטפל מודה דפטור, וזה ניחא אי נימא דר"י מחייב גם בשלא לצורך כלל, אבל ברש"י שבת ל"א מבואר דטעמא דר"י משום דצורך לעפרה ג"כ הוי צורך, ומיקרי מלאכת מחשבת, אבל בשלא לצורך כלל, מודה ר"י דפטור, ולפי"ו אין ראייה מהוצאה לתחומין, דלענין תחומין לא בעינן צורך ולא תיקון, כיון דאינו בכלל מלאכה (ולכאורה נראה, דה"ה בהבערה למ"ד ללאו יצתה ואינה בכלל מלאכה, לא בעינן מלאכת מחשבת, וס"ל דמקלקל בהבערה חייב, ואין צורך ללומדה משריפת בת כהן. וד"ז צריך בדיקה אחריו) אלא דמפירש"י, מסחים ה', נראה דאפילו למ"ד הבערה ללאו יצתה, אסורה ביו"ט, וע"כ דהויא בכלל מלאכה, ולריב"א שם דס"ל דלא הויא בכלל מלאכה, יש להקשות למאן דאמר תחומין דאורייתא למה נוהג איסורן ביו"ט, ושמא ס"ל דביו"ט לכו"ע מדרבנן, דקרא דאל יצא איש ממקומו גבי שבת כתיב ולא ילפינן יו"ט משבת:

22. רש"י שבת דף צג/ב

וכן כזית מן המת - חייב אם הוציא, דהואיל ומטמא הוצאה חשובה היא להציל עצמו מן הטומאה:

23. תוספות יום טוב מסכת שבת פרק י

וכן כזית מן המת וכו' - פירש הר"ב דהואיל ומטמא וכו' וכ"כ רש"י והכי מוכח בגמ'. לכאורה דלפום כן אף המוציא ממשמי עבודת כוכבים לחייב וכן משמע דהא האי ת"ק דר"ש הוא ניהו ר"י דמשנה ו' דפ"ט דלעיל דהא בר פלוגתא דר"ש במלאכה שאינה צריכה לגופה רבי יהודה הוא. ועוד הוכיחו בתו' מברייטא דגמ' דר"י הוא. ומ"מ פסקו הרמב"ם בפירושו ובחזירו וכן הר"ב דאין הלכה כר"ש ולעיל פסקו דאין הלכה כר"י. משום דלעיל טעמא דאין כשר להצניע שאין שום צורך לאדם במשמי עבודת כוכבים אבל הכא יש צורך בכולם דנבלה ושרץ מצניעין אותו לכלבו או לשונרו ומת דאסור בהנאה מצניעין אותו כדי לקוברו מידי דהוי אמקק ספרים דפרק דלעיל ולפיכך פסקו בהך דהכא כר"י. אבל קשה דהוי לי' להלוך אחר שיעור שרגיל להצניע ולא אחר שיעור טומאתו ואפשר דלכלבו או לשונרו הוי שעורא רבה משיעור טומאתו ואזלינן לחומר א' כדלעיל משנה ט' פ"ז. ובמת נמי אפשר שעל פחות מכזית אינו מצווה לקברו. ועוד דלא שכיח פחות מכזית ושכיח ולא שכיח אזלינן בתר שכיח לקולא כדלעיל שם:

24. שפת אמת על שבת דף צג/ב

שם במשנה את המת במטה חייב וכן כזית כו'. נראה דה"ה כשהוציא עצם כשעורה אע"ג שאינו מטמא באהל דחייב. דעכ"פ מוציא טומאה מהבית ולא גרע מכזית מן הנבילה וכעדשה מה"ש דחייב. [אכן למ"ש התיו"ט דאע"ג דמת אסור בהנאה ואין מצניעין כמוהו מ"מ חייבין עליו משום דמצניעין אותו לקוברו. י"ל דעצם כשעורה

דאינו מטמא באהל אינו מצווה לקוברו ומשו"ה אין חייבין על הוצאתו]. והא דר"ש פוטר י"ל דוקא היכא שההוצאה הי' רק לצורך המת דהוי גוף ההוצאה משאצ"ג. אבל בכזית מן הנבילה שהוציא לצורכו אף דבלא הטומאה הי' פטור משום דהוי פחות מגרוגרות מ"מ מועיל הטומאה להחשיבו לכשיעור. אע"ג דהצלת הטומאה שמשלים לשיעור הוי א"צ לגופן. מ"מ גוף ההוצאה צריך לה הוא. [וכן משמע בירושלמי דבמת עכו"ם והוציאו לכלבו חייב בכזית ע"ש דאפי' לר"ש חייב כמ"ש הרשב"א והר"ן. אכן בקה"ע לא פי' כן וע"ש בשירי קרבן]:

25. רש"י שבת דף צג/ב

ור' שמעון פוטר - אפילו במת שלם, דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה, וכל מלאכה שאינה צריכה (לגופה) אלא לסלקה מעליו הוי מלאכה שאינה צריכה לגופה, דברצונו לא באה לו, ולא היה צריך לה, הלכך לאו מלאכת מחשבת היא לר' שמעון:

26. תוספות מסכת שבת דף צד עמוד א

רבי שמעון פוטר - **נראה לר"י דמלאכה שאינה צריכה לגופה קרי כשעושה מלאכה ואין צריך לאותו צורך כעין שהיו צריכין לה במשכן אלא לענין אחר כי הצורך שהיתה מלאכה נעשית בשבילו במשכן הוא גוף (איסור) המלאכה ושורשו ולפי זה אתי כולהו שפיר הוצאת המת אין צריך למת ובמשכן היו צריכין להפצים**

שהוציאו צד נחש שלא ישכנו אינו צריך לנחש ובמשכן היו צריכין לתחש וחלזון ומפיס מורסא להוציא ליחה המזיקתו ואין עומד להכניס אויר ולהוציא ליחה תמיד אע"פ שנעשה פתח גמור שהרי ראוי (הוא) להכניס ולהוציא אם היה צריך מ"מ לא דמי לפתחים שבמשכן שהיו עומדין להכניס ולהוציא אבל לעשות לה פה דמיא למשכן וחייב והריגת המזיקין אין צריך להם ובמשכן היו צריכין לעורות אילים הנשחטים וחופר גומא ואינו צריך אלא לעפרה ובמשכן היו צריכין לגומא לנעוץ בה או לדבר אחר וזב בכיס שלא יטנפו כליו הוי אינה צריכה לגופה שאינו צריך לכיס עצמו ואפילו למנות ראיתו או נקיים דצריך הכיס מ"מ אין צריך להוצאה זו דה"נ סגי ליה אי יתיב בחד דוכתא ומכבה גחלת שלא יזוקו בה רבים וכחס על הנר ועל השמן או על הפתילה המהובבת כבר אין צריכין לגופן

שבמשכן לא היה כיבוי אלא לעשות פחמין בכיבוי זה ומתקנין על יד כיבוי זה שיהו ראויין למלאכת

הצורפין וכיבוי כדי שלא יקדיחו הסממנין בבישולן לא היה במשכן כי זהירים היו שלא להרבות אש יותר מדאי וכן סותר ע"מ לבנות נמי לא מחייב ר' שמעון דבעי שתהא צריכה לגופה אלא כגון שסותר ע"מ לתקן יותר ממה שהיה בתחלה כגון שהבנין האחרון טוב מן הראשון כדמוכה בשמעתין דחס על הנר וכן קורע על מתו או שובר כלים למירמי אימתא אינשי דביתיה אין צריכין לגופה דבמשכן היתה קריעה לצורך תיקון דבר הנקרע **ואע"ג דבהוצאה לא בעי רבי שמעון שיהא לגמרי כמו שהיה במשכן דלא בעי מר לעשות לו טס או ס"ת להגיה אע"פ שבמשכן הוצאת הנדבה היתה כדי לתקנה לעשות ממנה משכן**

וכלים במקלקלים כגון מכבה וסותר וקורע מסתברא דצריך שיהא על מנת לתקן כמו במשכן ולא חשיבי המקלקלים צריכות לגופה עד דהוי לגופו ולגופה והא דלא קרי לה לגופו ולגופה כיון דבעו תרוייהו בכלל לגופה היא אבל לגבי מר וס"ת כיון דלא בעי אלא לגופו דהא לא בעי במר לעשות בו טס וס"ת כדי להגיה בו לא הוי בכלל לגופה ולפי שצריכות לגופה הוי כעין דהוי במשכן כמו שפיר' הוצרך להשמיענו במר דלא בעינן לעשות לו טס כמו שהיה במשכן ורש"י דפירש דברצונו לא היתה באה לו ולא היה צריך לה שאינה אלא לסלקה מעליו כמו צד נחש שלא ישכנו או מכבה גחלת שלא יזוקו בו רבים דברצונו שלא היה בעולם וכן בפרק במה מדליקין (לעיל דף לא:): פירש חס על הפתילה המהובבת כבר דאינה צריכה לגופה משום דאין צריך לכיבוי זה ואם לא הובערה מעולם הוה ניחא ליה דהואיל וחס עליה כי אית בה טפי הוה ניחא ליה בה **קשה מסותר על מנת לבנות כמו בתחלה וקורע בחמתו למירמי אימתא אינשי דביתיה דהתם צריך למלאכה ורוצה הוא שיהא בעולם ואין לומר דלא ניחא ליה שיצטרך למירמי אימתא אם כן מפסי מורסא לעשות לה פה יהא פטור דברצונו היה שלא היה מורסא מעולם וכן קורע יריעה שנפל בה דרנא על מנת לתפור דברצונו לא היה נופל בה וכן תופר בגד קרוע ברצונו שלא היה קרוע אלא צריך לפרש כדפירשתי.**

27. שערים מצויינים בהלכה

והחילוק בין מלאכה שאצ"ג, לפסיק רישא, כתב בכסף משנה (שם), דגבי פסיק רישא, אינו מתכוין למלאכה כלל, אלא שהוא נעשית בהכרח, כגון מי שסוגר פתח ביתו, והיה שם צבי, ואינו מתכוין לצודו, אבל מלאכה שאצ"ג הוא מתכוין למלאכה, אלא שאינו מתכוין לחכילתה, ותלוי הדבר לרש"י כפי שיטתו, ולחוס' כפי שיטתו הנ"ל, ועיי

28. חידושי הרשב"א מסכת שבת דף צג עמוד ב

שמע מינה אכל שני זיתי חלב בהעלם אחד חייב שתיים. כלומר שמע מינה דאיכא תנא דסבירא ליה הכין והיינו סומכוס דמספקא לן בפרק אותו ואת בנו (חולין פ"ב ב') ולא אפשריטא התם דלמא נפשוט מהא, ותמיהא לי היכי מדמי לה לאכל שני זיתי חלב בהעלם אחד, דהא הכא בבת אחת מפיך להו ובכהאי גוונא ליכא לחיוביה תרתי ... וי"ל דכיון שהן שני שמות דהיינו אוכלין וכלי וגופין מוחלקין אפילו בבת אחת חשבינן ליה כזה אחר זה...

29. תוספות מסכת שבת דף צג עמוד ב

ששגג על האוכלין והזיד על הכלי - וחייב על הכלי היינו סקילה כפי' רש"י ורבינו שמואל קשה לו לאוקמי ברייתא בחיוב סקילה דבכל דוכתא איירי בחיוב חטאת והגיה הגירסא כגון ששגג על הכלים והזיד על האוכלין ולא התרו בו דליכא באוכלין לא סקילה ולא חטאת ועל הכלי חייב חטאת ואין נראה לר"י לא פי' הקונטרס ולא פי' רשב"ם דכשהזיד באחד אינו חייב חטאת על השני ששגג בו דלא שב מידיעתו הוא כיון שהזיד באחד מהן ונראה דהשתא דמוקי בהזיד בכלי איירי הכל לענין סקילה וה"פ דברייתא המוציא אוכלין כשיעור בכלי חייב סקילה על האוכלין כגון שהתרו בו על האוכלין ופטור על הכלי אם התרו בו משום כלי ואם היה צריך לכלי חייב סקילה אף אם התרו בו משום כלי ופריך והא אף על הכלי קתני משמע דחייב שתיים.

30. רבי עקיבא איגר מסכת שבת דף צג עמוד ב

שם אמר ר"ש הכא במאי עסקינן [דקתני המוציא אוכלין כשיעור אם היה הכלי צריך לו חייב אף על הכלי] כגון ששגג על האוכלין, והזיד על הכלי, גירסת רשב"ם ששגג על הכלי והזיד על האוכלין, ור"ל הזיד בלא התראה ופטור על האוכלין מכלום ועל הכלי חייב חטאת, ובתוס' הקשו, דכיון דהזיד באחד שוב אינו חייב חטאת על השני, דלא שב מידיעתו, ויש לי לומר, דהאי הזיד על האוכלין, היינו הזיד בלאו לחוד, וסבירא לי' לרב ששת כר"ל בפרק כלל גדול (לעיל דף סט ע"א) דהזיד בלאו ושגג בכרת אינו חייב קרבן, א"נ דסבר כר"י שם אלא דמ"מ הא גם ר"י מודה דלרבי בעי שישגוג גם בלאו, א"כ מקרי שפיר שב מידיעתו כיון דלא ידע מהכרת. (ועמש"כ לעיל ס"ט ובחי' פסחים דף כ"ט אות ג').